

't Trûmperke

28

Veldeke Limburg

Krînk Wieërt

MÉT BEZEÏ-J

Vuuërig jaor um dieëzen tiêd schrieëf ich op dieës plaats oeëver doonkel wólke di-j boeëve oeës sociaal laeve hoonge. Trökgewôrpe op oszelf -en 'ne kleine krínk um os haer- hebbe ve uutgekíeëke nao 't memênt det de locht weer zow opklaore. Gevluuëgeldje uutspraoke gove mood: " 't Kân nog zoeë doonkel zeen (gewaesj), 't wurtj altiêd toch weer lîcht". Of meschien wat mieër in 't gehuuër ligkendj: "Achtere wólke schientj de zon". Nao twieë vaccinaties zuûget dao wul nao uut. Ge veultj uch al wat vri-jjer, in eder gevâl beschermdjer.

18 juni 2021. Zjuust weer geloêsterdj nao 't 'boeëdschappeliêsjje' van oeëze premier. De plaat és bliëve hânge: 'Hang wasse, aafstând haoje en laote teste". Mer toch hieëte ouch 'n boeëdschap di-j in gooj aerd véltj: indj vanne maondj zal d'r gein spraoke mieër zeen van groeëte bepêrkinge en moge ve weer mét mieër minse beejeínkaome. Mer alles wul op ongerhalve maeter en woeëje 't zelf vandoon vingtj mét e moondkepke. Dus toch nog altiêd 'laeve mét bezeï-j'.

Vae kieke weer mét gepasj optimisme vuuëruut. Waat kân alweer en waat mótte ve nog efkes aafkíeëke? As bestuur zeen ve d'r al mej aannegang. Mer ve zeen hieël bli-j ajje os daomej wiltj hêlpe. Ideeje, muuëgelikhede. *Ajje ze hetj, laotj os det dan wieëte*. Ve verwachte zieëker gein uitgewêrkdje planne, mer mét 'ne goojen aanzét zeen ve al 'n hieël indj.

Trawwes, noow ve 't toch oeëver hólpe hebbe, légk ich nog mer weer 's oeës (jaorelang) *zeuktocht nao now bestuursleeje* op taofel. Mieër dan oeët vandoon. Mét e bestuur van veer persoeëne op laeftiêd spriktj det eigelik vör zich.

Veuldje wat vör 'n bestuursfunctie of hejje op ein of ânger meneer intresse (èn zin) um Veldeke-Wieërt oonger d'n êrm te pakke, laotj os det dan wieëte. Ki-jje emes dae det wul zow wille doon, vae huuëre 't gaer van uch. 't Zal Veldeke-Wieërt zieëker good doon.

Uutkiekend nao 'gewoeën ti-jje',

*Jan Feijen
vuuërzitter*

IN MEMORIAM

WELLY VAN NIEUWENHOVEN

't Oeëverveel os komplieët. E mailtje van Sjef Geuns op dieënsdig 15 juni: Welly van Nieuwenhoven és onverwachs gestôrve. As traw Veldeke-lid mer vörâl bewongerdj um zien avontuurlike verhäölkes in det speciaal Ospels dialect, det nog mer zoeë weinig minse kinne.

Welly waas van kîndj aaf aan blîndj gewoeëre doeër blikseminslaâg en vör os binne de Schriëverskrînk waasj neet te bevatte wi-j hae in brailleschrift det Ospels mét zien speciaal spelling digitaal kos verwêrke en op pepeer zétte. Asse dan vuuërdroog leet hae zien vîngers oeëver det braillepepeer gaon in 'n tempo zoeë as vae zeendje minse ouch laeze. Ongelueflik!

Wi-j hae zich thoês wis te redde naodet e paar jaor gelieëje zien vraw Annemarie waas gestôrve és ouch zoeë e raodsel. Vreuger haaj Welly op Ospel 'n geitefokkeri-j en maakdje ze thoês euren eîge geitekieës. Vör os waas hae 'ne plezeerige mins woeë ve vól van opstoeëke oeëver vreuger ti-jje. Hae

haaj 'n iêzere gehuuëge. As bliëk van waardieëring zétte ve in dit Trûmperke e paar van zien amuzânte verhäölkes.

Welly bedânkjt en rösj zaocht beej eur Annemarie.

Bestuur Veldeke Wieërt

SLËJCHTE WEËG EN ‘NEN DONDERPREEK

’t Waas indj november âwchttieën hongerd sèstig en ieërst haatj al e puuëske gevrore en tow veel d’n doeëj weer in en ’t begoost met alle gewêldj te raengele. ’t Gevreur zaat nog inne grôndj en ’t waas e lieëlik geknoeëj, allein mer kwabbes en drabbes.

De minse âwchter vannen Oospelsendiêk woren ongereweêge nao de kêrk van Ni-jwieërt. ’t Waas intrîntj neet um te doen. ’t Waas scheetêjchtig en de vaarleis stong vól. Wan det ze onverheuds oetschote, waat almer gebeurdje, kreges ze klatsnate veut. ’t Leêste stök âwchter de smis van Kets Pieër wao de weêg e klein bitje baeter woort, haaje ze drieë geloupe um nog op tiêd inne kêrk te konne zeen mer det waas eur neet gelôktj.

En umdetj zoëe haard wejdje, schoot Thies dae ’t leeste binne kwaam ouch nog de deur oet zien hang di-j met veul geraos tow klatzje. ’n Dael nowsgierige naze stonge hî-j en dao dei-jchterste veur inne bânk um baeter te konne zeen waatter aanne hândj waas. De kêrk waas afgelaaje vól en ze mouwchte dan ouch nog bli-j zeen det ze nog e staonplaetske haaje. Pestoeër waas nuuëtelik en hae keek wi-j ‘ne kwaoje kniën.

Inne preek begoost hae d’r over: “Met ’t vólk oet de Pieël èsj ouch wiêt gekome. Dao mót zich veul verângere ângers luip ’t met uch verkieërdj. Gae vloektj wi-j de kettters. Komtj mieër as zeëve minute te laat inne kêrk en klatsj met de deure en klotertj met eur smerige pieëlkloompe van veur tot âwchter door de kêrk. Asj weer ès dan laotjdje di-j boete staon. Schaamdjen uch neet? Neemtj e veurbieëldj aan mich, ich kom noeëts te laat inne kêrk. En ’t ès mich ouch nog ter oeëre gekome det d’r bî-j zeen di-j in Meijel nao de kêrk zeen gewaesj umdet det neet hieël zoëe wiêt waas. Det gebeurtj neet mieër. Meijel huuërtj bî-j ’n ânger dekenaat en ’t gêldj wat dejje dao oppe school legktj, bîn ich kwiêt.”

Tow pestoeër det zawgt, verheusteldje* Thies zich zoeë ontzaggelik en gromdjen in ziene baard, gelökkig neet zoeë haard detj edereîn koost huuëre: “Gae lieëlik grauwelgaât, gae hetj good lulle. Gae woeëntj met eur naas aanne kêrk, towgenejdj vêrke dejje dao staotj.” “Gae mótj uch baetere ângers saltj uch nog opkome dan gaoje allemaol nao de ieëwige verdommenis. En det mójje toch mer neet al te lî-jcht veurstelle. Ich zal uch ‘s e veurbieëldj gaeve. Gae komtj oet de Pieël en stooktj törf. Ich stook hout want törf dae stinktj mich te zieër. Daorum weît ich neet proont wi-j lang ‘nen törf börtj mer zegktj e keteer dan èssen opgebördj. E keteer jao dao zoj vör uch meschien nog wul overhaer zeen te kome, waasj neet zoeë det d’n törf opbörtj en gae allein mer börtj tot in alle ieëwigheid. Gae wètj det in ‘t Aod Testamênt dae braomelestroêk bördje en toch neet verbördje. Zoeë mójje det ouch zeen en zoeë gieëget uch dan ouch.”

Thies dâwcht; allemaol bangmakeri-j. Pestoeër hejje waal tegooj in de kattegismus gelaeze? Dao stieët toch det God rejchtvaerdig ès en detj ‘ne God van leefdjen ès! Jao, jao in gedei-je** begoost Thies al veul mundjiger te waere.

Mer de meïste wore êrg onger d’n indrök. Dao wore d’r waobî-j de traone over eur gezî-jcht lepe. Ângere di-j preëveldje nog gaw ’n oefening

van berouw. En d’r wore veul di-j neet te kommunie doorste te gaon. En nao de mes haaj keplaon nog noeëts zoeëveul beechtklântje gadj. En pestoeër? Dae ging drieë heivers en vreef zich kontênt in zien hang. “Zoeë” dawcht hae “di-j loomperike oet de Pieël di-j heb ich toch mer weer ‘s good de wâwcht aangezâwgdj. Dao heb ich weer vör ’n hieël poeës de wîndj oonger en hae snoefdjen al de reuk op van lekker kermenaaj in gooj boter gebraoje di-j de maagd dao vör d’n hieër veërig gemaaktj haaj.

E groeët verschîl met di-j minse oet de Pieël. Di-j haaje nog dik tweeën en ’n hâlf oor gaons op eure neuchtere maag veur zich ieër ze wat schraole koost over euren tândj kreges. Ze woren um viêf oor ewèg

gegânge en as ze um êlf oor aan hoês kwome dan haaje ze gelök gadj. De stumming di-j waas dan ouch neet bezûndjer en ieêrst woort d'r weinig gekaldj. Mer inselkes verângerdje zich det. De kâl begoost weer los te kome en neteurlik ging 't over dae preek. Ze kooste mer neet begriêpe det pestoeër ze zoeë inne groondj getroojen haaj. 'ne Mins dae zoeëveul lètters gevreten heet dae zoj toch wiêt veul baeter mótte konne begriêpe waat vör e zwaor laeve vae hî-j hebbe. "Jeh, jeh" zawgt Hempke " 't ès ongepermeteêrdj. 't Laeve ès mich niks mieër waerd. Hî-j konne ven os kepot wêrke op niks en as dânk zooje ve later nondedju ouch nog mótte börré." " 't Viltj allemaol waal mej, loestertj 's good" zawgt Thies det ze 't allemaol kooste huuëre "gae mójtj uch neet gek laote make. In de kattegismus stieët det God rechtvaerdig ès en ich heb good naogedawchtj over de oefening van Hoop en Leefdje. Wandejjae good eur beêst dootj um good te laeve dan keumtj alles tegooj." De meiste wore noow gereusj gesteldj. Allein Lieëntje de kwezel zâwgt "Wan dejjae neet proont dootj waat det menieër pestoeër zeet dan gaoje allemaol nao de hël want de hoeëgieërwaarde gelieërdjen hieër dae zaltj toch waal zeker wiêt veul baeter weten aszjae allemaol bî-jeîn. Laotj os nog mer 'n eusterke baeje um vergaeving te vraoge vör âl oos zundj di-j vae bedreven hebbe. Ich zal wul veurbaeje."

Hempke verbuuëszejze zich en zawgt "dao kumtj niks van in Lieëntje. Nog neet al haatste 't gaer en dan nog neet. Vör vandaag ès d'r zaat en genogt gebaedj. Vae hove d'r ouch geine gek van te make." De ânger trougte d'r nommenantj ouch neet aan en zoeë doondje ging 't eusterke baeje neet door.

Ze wore intrîntj allemaol oppe hândj van Thies en dae gluifdje z'n ouch mieër as Lieëntje. "Laotj os noow neet tagke" zawgt Thies. Baeter konne ve same 's good overlêgke en naodînke want zoeë kantj neet lang mieër wi-jjer gaon. Dao mót us gaw wat gebeure." En dao gebeurden ouch wat! Want kort d'r nao kwome d'r groeëte verângeringe inne kêrk.

Welly van Nieuwenhoven, Ospel

**verheustele = uit je slof schieten*

***gedei-je = gedachte*

SPUUËLKES OF DUUËGENEETERI-J?

In oeëze schuuërkalender van dit jaor vingdje edere maondj 'n aod wichterspauëlke trök. Oeëts beschrieëve doeër Huub van den Bosch (zaliger). Noow és doeër Bart Maes van bureau Art-is 't plan opgevatj um di-j plaetjes en verhälkes aan te völle en in e now jeske te staeke.

't Zeen trawwes neet allemaol 'spuuëlkes' mer soms echte vlieëgelstreek. As alles volges plan verluiptj keumtjer op 7 september e schitterendj bukske uut as nostalgie vör joonk en aod. Oeëver de prizzentatie en de priës krieje oppentiêd bericht. Heejbeej e paar vuuërbieëldje:

Vleegere

As de boore 't koeëre gemejdj hebbe, hejje de ruumdje op 't stoppelevêldj um te vleegere. Mer ieërst mojje 'ne vleegert make. Det dooje mét twieë panletjes di-jje kruûselings oeëvereîn légktj en dan vast knuiptj. 't Langste letje mojje ongeraan légge. Noow hejje e kruûs. Um de tuppe van det kruûs spandje 'n taw en dan plekdje dao vleegerte-pepeer umhaer. Dan mojje de balâns make, det és 't meujlikste van alles, want as de balâns neet

good és, bleeftj de vleegert neet staon inne locht. Aan de balâns maakdje de (hieël lang) vleegerte-taw vast en oonger aan de tup van 't kruûs maakdje de stert van 'n taw mét gezêtte-pepeer vast. Ajje de vleegert oplaotj motter eïne mét de taw kejhaard loupe en 'ne ângere mot de vleegert opgoeze. Asse stieët mojje mêlke dan gieëtte nog hoeëger. Ajje verkieërdj mêlktj, kuiteltj de vleegert en veltje umlieëg. As de vleegert hoeëg stieët kujje d'r langs de taw breekjes haer steure. Det mojje mer 's perbieëre.

Spirtelekânte vânge

Um spirtelekânte te vânge hejje 'n spirtelekântehégk (beuke) en e zwieëgelduuëske noeëdig. Gae motj de spirtelekântehégk haard op en nieër schödde dan valle de spirtelekânte oppe grond. Ajje ze opraaptj, kujje ze in e zwieëgelduuëske doon of in 'n stroeëpdoeës, mer dîntj d'r aan: maaktj inne déksel e paar gaetjes ângers kriegtj de spirtelekânt gein locht en gieëtte uch kepot. Gae motj ouch e paar blaar vanne spirtelekântehégk inne doeës doon ângers hieët dae niks te vrieëte en børsj hae vanne hoonger. Beej 'ne spirtelekânt kujje op z'ne boêk zeen oftj 'ne mölder, 'ne schoonmaker of 'ne kuuëning és. Op schoeël kujje mét 'ne spirtelekânt fein kuite. Gae kuntj 'm beej dae vuuër uch inne klas zitj in z'ne nek zétte dan begintj dae siês kejhaard te kake en kriegtje straf. Ajje 'ne spirtelekânt 'n dun dräödje gare aan zie puuëtje

bingtj ésj zjuust
e vlegmesjien
en bliestje ammèr
in e kringske
roondvleege. Det
és neet net, det és
dieremishândeling,
mer gae lachtj uch
te börste.

KRUÛS OPPE BERGDIÛK

D'r stieët 'n kruûs langs de weêg, schoeën gerestaureerdj.
Nao jaore waasj lieëlik ongerkomen en verrowweneerdj.
Waorum dit kruûs oeëts hî-j op dees plaats woort opgerichtj?
Loestertj nao 't verhaol dejje nôw van mich te huuëre krigtj.

't Stieët langs de opvaart nao ens 'n boorderi-j, echt achteraaaf,
de doonstbî-j likgendje bewuuëning waas wiët dao vanaaf.
Ze kopdje aan stökker met hoût en kwaachte, echte pieël
en weem dao de weêg neet weît dae verdooltj dao hieël.
In d'n oorlog vónge veul ôngerduikers hî-j dan ouch 'n verbliëf.
Det waas neet sônger gevaor, men riskeertj dan ouch zien eîge liëf.
Eîn van de zoöne woort opgeropen um "vör te wêrke" te verschiëne
mer deej 't neet want asj noeëdig waas, kóst hae in 'ne rôf verdwiëne.

Mer wi-j 't zoeëwiët waas en d'r seldaoten aan de veurdeur stónge,
waas hae gaer achter via 'n raemke d'n hieëlen dâns ontsprónge.
Mer moôder zagt: "As z'n uch gaon zeuke en de zes gaste hî-j verweyje,
zeen ven ammaol de klos en zal d'n roeëjen haan hî-j zeker krejje."
"Hopelik zeejen hieël gaw trök, want Ni-jwieërt det es al waeke vrî-j."
Dus gong hae mej, mer "nao hoês",

daovör gónge nog neuge maondj verbî-j.

In Duitslandj in 'n sókkerfebriek kreeg hae 'n hieël zwaor ongelök
en dao beloofdjen hae 'n kruûs te plaatse, kwoom hae hieëlhuids trök.
'n Bitje hersteldj, woort hae daonao op 'n boorderi-j te wêrk gesteldj.
Me kan 't slechter treffe, mer ouch dao

heet hae hieël wat daag nog aâfgeteldj.

Eindelijk waasj zoeëwiët en woorte ze bevri-jdj en mocht hae nao hoês en
nao mieër as 'ne maondj, groeëtendeils loupndj,
kwoom hae eindelijk thoês.

Hae es zien belofte van det kruûs neet vergaete, det moogdje weête,
al heet vaâder wul de helft van 't gêldj tow nog veur mótte scheête.
Dit es dus 't verhaol waarom dit kruûs hî-j nôw stieët wao 't stieët
mer 't verhaol es êrg genogt toch nog neet hieëmaol komplieët.

D'r kwoom 'n regeling vör di-j gedwônge nao Duitslandj zeen geveurdj,
mer zien aanvraag um daovör in aanmerking te komen di-j es aafgekeurdj.
Gae wetj 'n regeling di-j stieët in letters,
komma's, puntjes hieël presies gevânge.
De reeje: "Hae waas gehieël oet vri-jje wîl nao Duitslândj haer gegânge!"

*Sjra Vossen,
Ni-jwieërt*

GOED NEDERLANDS IS MOEILIK

(Dichter onbekend)

Het meervoud van slot is sloten,
Maar het meervoud van pot is niet poten.
Ook zegt men altijd: één vat, twee vaten,
Maar men zegt niet: één kat, twee katen.
Wie gisteren ging vliegen, zegt nu: ik vloog,
Dus zegt u misschien van wiegen: ik woog?
Nee, pardon, ik woog is afkomstig van wegen,
Maar is nu: ik voog een vervoeging van vegen?
Het werkwoord zoeken vervoegt men tot: ich zocht;
Dus hoort bij vloeken misschien wel: ik vloecht?
Alweer mis, want dat is afkomstig van vlechten,
Maar ik hocht is geen juiste vervoeging van hechten.
Bij roepen hoort riep, maar bij snoepen geen sniep,
Bij lopen hoort liep, maar bij kopen geen kiep.
Evenmin hoort bij slopen ik sliep,
Want dat woord is afkomstig van het schone slapen.
Maar schrijf nu niet: ik riep bij het rapen,
Want dit komt van roepen, en u ziet het terstond;
Zo draaien wij in een kringetje rond.
Van raden komt ried, maar van baden geen bied,
En bied komt weer van bieden, ik hoop dat u 't ziet.
Ook hiervan is bood, maar van wieden geen wood.
U ziet, de verwarring is akelig groot.
Nog talloos veel voorbeelden zijn er te geven,
Want gaf hoort bij geven, maar laf niet bij leven.
Men spreekt van drinken, wij hebben gedronken,
Maar niet van wij hinken en hebben gehonken.
En noemt men een mannetjesrat een rater?
Nee, dat geldt alleen voor een kat en een kater!

WIEËRTS ÉS GEMAEKELIK (EN SCHOEËNER)!

(Vreej vertaling Jan Moonen)

't Mieërvoud van slot és sluuëj,
mer 't mieërvoud van pot és neet puuëj.
Ouch zégke ze altiêd: eîn vaat, twieë vate,
mer me zieët neet: ein kat, twieë kate.
Weem géstere ging vlege, zieët noow: ich vloeëg,
dus zéjje meschien van wege: ich woeëg?
Neîn, pardon, ich woeëg és aafkomstig van waege,
mer és: ich voeëg 'n vervoeging van vaege?
't Wêrkwoeërd zeuke vervoegtj me tot: ich zocht;
dus huuërtj beej vloke meschien waal: ich vlocht?
Weer mis, want dit és aafkomstig van vlechte,
en és 'ich vocht' 'n gooj vervoeging van vechte.
Beej rope huuërtj reep, mer beej snuike neet sneep,
beej loupe huuërtj leep, mer beej koupe neet keep.
Net zoeë mîn huuërtj beej slope ich sleep,
want det keumtj aaf van 't schoeëne slaope
Mer schriefjtj gerösj schäöp in plaats van schaope
En waaje neet drek dootj, det dooje dalik
Waat neet kepot és det neume vae alik.
Van raoje keumtj rooj, mer van wasse neet wees,
zoeë wi-j ze in Ni-jwieërt neet 'hebbe' mer 'hees'
Van waaje noeëj dootj gaoje neet doeëd.
Gae zeetj, de verwerring és akelig groeët.
Nog ontélbaar vuuërbieëldje zeen d'r te gaeve,
want goof huuërtj beej gaeve, mer laf neet beej laeve
Vae kalle van drînke, vae hebbe gedroonke,
mer neet van vae hînke en hebbe gehoonke.
En neume ze 'n mennekesrat 'ne rater?
Neîn, det geldtj allein vör 'n kat en 'ne kater!

VREEJWILLIGER

As bezeukvreejwilliger van 'n bekindje Wieërter dame in 't verpleeghoês mocht ich in 't begîn van 't jaor 2020 neet mieër op bezeuk kome. Um toch wat vör eur te doon heb ich eur eder waek 'ne brief gesteurdj mét e verzonne verhaol. Meschien esj waal 's schoeën as ânger 't ouch 's laeze.

leërste brief

Daag Marie-Louise,

Noow det vae d'n hieëlen daâg binne motte zitte zeen vae de zölder aan 't oprume. Spinnewébbe wegvaege det mot de vraw doon, want ich börs vanne schrik. Klein duuëskes di-j niks waege doon ich. Ich kân mét mien acteertalênt (opschöpfer) net doon of det di-j hieël zwaor zeen.

Mer noow stong d'r in 'nen uuthook vanne zölder 'n hieël aoj vergaeldje doeës di-j bekans uutrein veel wi-j ich di-j mét 't noeëdige al ieërder vermeldje talênt oppakdje. D'r zoot 'ne stapel pepeêre in mét 'n taw beejeïn geboonge.

Ich zoog drek det det hândschrift 'n hieël aod hândschrift mos zeen. Vörzichtig heb ich dae stapel oppe kuuëketaofel gelagdj en 't taw mét de schieër doeërgekniptj. Stînke det det pepeer deej, of detter moêze oeëverhaer haaje geklaterdj. De vraw zag "Goesj di-j rotzooj mer gaw wég." Ich zag "Neîn, det gaon ich 's good ongerzeuke." Naw, gae gluiftj 't neet mer di-j pepeêre wore 'n aoj geschrieëve kroniek oeëver Wieërt uut 't jaor 1769, van daâg tot daâg beegehaoje doeër 'ne franciscaan mét de naam broeder Verzinselus. *De kroniek begintj in mei 1769, laesj mer mej:*

Vae schriëve deensdig de 11e mei van 't jaor 1769 en d'r waartj 'ne vrieëmdje griep doeër oeës zoeë geleefdje stedje Wieërt. De schout heet al laote aafkondige, op last vanne börgemeîster, det edereîn inne koeëj mot bliëve. Det véltj mich as broeder neet mej mer gelökkig heet de abt os tot zeekebroeders gebombardieërdj en zoeë

kân ich dus de hieël stad doeër.

Vae hebbe 'ne roeëje zakdook vör de moond geboonge. Broeder Suffeles reep nao mich wi-j hae mich zoog mét dae zakdook vuuër: "Hei-j, struikrover" en wi-j det nemes zoog heb ich 'm 's flînk aafgeschoordj.

De griep is nôt, de minse zeen d'r neet good uut en d'r és neet vól aan te doon.

De börgemeîster heet verordeneerdj det de zeeke allemaol nao Remundj verplaatsj motte waere. 'nen Hoeëge Remundjse ambtenaar, 'ne zieëkere menieër van R., és dao oeëver um kepot te valle mer vae Wieërter zétte doeër en kiek : zoeë gaw as de Wieërtenare te huuëre kriêge det ze nao Remundj motte, knappe ze metein al e flînk stök op!

Inne Bieëkstraot és d'r dieëze mêrge 'n groeëte ruzing gewaesj tösse twieë aoj bejaarde. De ruzing ging oeëver de laeftiêd van di-j twieë. Weem waas noow de mân dae dieëzen daâg hoongerd zoeëj waere? Nemes wis 't en zeuj zelf ouch neet. Dokter Alzheimer dae ter plaatse de zaak ongerzocht, kwoom tot de conclusie det dit vuuërvâl mos waere opgelosj doeërdet weem de hoeëgste spuuëlkaart trok det dae de hoongerdjaorige mos zeen. Gelökkig waas ich inne buurt um dit gevâl mét 'ne frânse slaâg op te losse. Ich froêmeldje wat mét de kaarte en eder mos ein kaart trêkke. Allebej trokke ze schöppe boor! Ze wore allebej hoongerd en wore 't d'r allebej mét eins. Soms véltj 't neet mej um 'ne twieëling te zeen mer jeh, ich bin dan ouch 'ne slumme verrékkeling. En zoeë waas alles toch nog good gekome. Saoves heb ich in 't kloëester 'n groeëte kom êrtesop nao binne gewêrktj en snachs flînk ligke trompettere. Det schientj hieël good te zeen vör de griep. Benoedj waat mêrge wieër zal brînge.....

Ton Donders

PUBER

*Ich bin mien eîge hieëlemaol kwiêt
Kaak op oos mam, zanik tege oos pap
Ze make ouch overâl zoeë 'n drama van
En neume 't de pubertiêd.*

*Ligk ich net te pitte, mot ich weer aete,
Dan stieët de meziek te haard
Mot mich constânt richte nao eur grille
Volges mich doon ze mét twee maote maete.*

*Umdet ich noow eînmaol slummer as de juf bin
Heet zeuj de pik op mich
Ze zag det ich 'n groeëte moel haaj
En steurdje mich de klas uut, di-j hin.*

*Douche ving ich flawwe kûl
Al stînk ich 'n oor inne wîndj
Ich mot toch zeker zelf wete
Wannieër ich mien ongerbóks umreul?*

*'t És 'n fase, zag emes dae d'rvör heef gelieërdj
Van mich moog 't mêrge over zeen
Ich gaap mich overdaâg te börste
'ne kieër lekker sloope waas hieël neet verkieërdj.*

*Ich waer gek van di-j poëste in mie gezich
Dit keumtj echt noeëts mieër good
Oos mam zag: 'Geneetj noow van eure pubertiêd,
Veur dejje 't wétj zeeje zoeë aod as mich'.*

Francien Clijsters

VEER SEZOËNE IN E MINSLAEVE

*In de lîntje van mien laeve
Ês mich zoeëvöl schoeëns gegaeve
Mam heel hieël vøl van blome
di-j zeen d'r vøl in euren hoôf gekome*

*De snuffelkes di-j nao onjeklonje roke
Dao heb ich dék mien naas in gestoke
De vlinders, vlegendje blome geliêk,
In dae lîntje waas ich riêk*

*Daonao waas ich inne zomerhoôf
Wao 't zeute framboeëze goof
En roeëj beerkes en 'n paer
di-j löszje ich tow ouch hieël gaer*

*Ich leep de paad nao in 't herfstgeti-j
't Kwaam op mich haer mét raengellochte
Noow mot ich de kaoj gaon duchte
Mer ich aet nog zomervruchte*

*Kook vörse sop mét oeëndje, moeër en poor
Zoeë kom ich noow de wîntjer door.*

*An Cuijpers-Rutjens (88 jaor)
Ospel*

SCHRIËFHÖLP

Wannieër schriëve vae 'n "-n-"'?

Lést zote ve mét e paar mân beejêin en kwoeëme te kalle oeëver schriëve in 't plat. Ein van di-j men woeëj wul 's wieëte woeërum vae in 't Wieërtlands op sómmige plaatse in 'n zin de létter "-n-" aan e woërd towveugdje. Hae snapdje neet waatte mét di-j "tösse -n-" aan mós.

In oeëze basiscursus keumtj di-j gewuuëndje neteurlik ouch aanne orde. Ouch dao bliêktj dan det mieër minse d'r nogal wat meute mej hebbe um det tow te passe.

Allerieërst ésj zoeë det vae zoeë kalle/kaldje. Beej de jónger ginneraties és det aevel al mer minder waar. Dus 't utgangspûnt 'ge schriefjt waaje zégktj', gieët dan neet mieër op.

Daorum richte ve os op de taalkundige verklaoring. En dan kaome ve uut beej de '-n' as hiaatvölller/hiaatdelger en de genus -n-.

Hiaatvöllers

'ne Hiaatvölller és 'ne klânk dae e 'gaat' tösse twieë klînkens opvöltj. De mieëst vuuërkaomendje in 't Wieërtlands és 'n ingeveugdje -n-tösse twieë wuuërd, woeëvan 't ieerste eindigtj op 'ne klînker en 't twieëdje begintj mét 'ne klînker.

Vuuërbieëldje:

laezen en schriëve	lachen en zînge	kallen en dînke	
schriëven en laeze	zîngen en lache	dînken en kalle	
gaojen ouch mej	hejjen eur gezeen	d'r tössen in	>tössenin

In 't Wieërtlands wille ve (e bitje *aafwiêkendj* van *Spelling 2003*) wat terôkhaojendj mét dit verschiênsel umgaon en de towpassing d'rvan stêrk bepêrke.

De rieëje daovör és twieëjerlej:

* ve wille de herkinbaarheid van wuuërd neet frustrieëre en 'n óngewînszje verwerring mét betrêkking tot 't woeërdbieëld vuuërkaome. Daobeej keumtj ounog det daodoeër zoeëwaal de laesbaarheid as de eînduidigheid inne schriëfwies van wuuërd bevorderdj wurtj.

* di-j “tösse ‘-n-’ és inne gesproeëke taal aan ’t naolaote. Dan mójje ze neet geforcieërdj in stând wille haoje en uch mieër veuge nao ’t uutgangspûnt ‘ge schriefjt waaje zégktj’.

Dit stândpûnt deuter niks aan aaf det de genus -n- beej ‘t (ón) bepaoldj lidwoeërd soongermieër gehandhaafdj bieftj.

De genus-n

Genus = grammaticaal geslacht (mannelik, vrawwelik en ónzijdig zelfstandige naamwoeërd).

De *genus-n* keumtj zoeëwaal beej ‘t bepaoldj as ‘t ónbepaaldj lidwoeërd vuuër; beej eder op eïge meneer. As regel moge ve aanhaoje, det ‘t bepaoldj lidwoeërd de vuuër *mannelike* zelfstandige naamwuuërd (in ‘t ênkelvoud) ‘n *genus-n* kriegtj as ‘t drek dao-op volgendje woeërd begintj mét ‘ne klînk, ‘ne twieëklânk of metten mejklînkers h, d, of t. Ouch as d’r e beejveuglik naamwoeërd as iêerstvolgendj woeërd gebroêktj wurtj, és di-j regel van towpassing.

Vuuërbieëldje:

d'n hoond	de hond	d'n koeëperen draod	de koperdraad
d'n eïmer	de emmer	d'n hieëlen tispel	alles
d'n uul	de uil	d'n alike(n) daåg	de hele dag
d'n doeërslaag	het vergiet	d'n hoeëge(n) toeëre	de hoge toren
d'n doorslaag BNO		d'n hoeëge(n) tore BNO	

Oppe zelleje meneer gedreugtj zich ‘t ónbepaaldj lidwoeërd *ein(e)* of *'n(e)*. Naeve de *mannelike* kriêge ouch de *ónzijdige* ênkelvoudsvorme oonger de boeëvegeneumdje vuuërwaarde ‘n *genus-n*.

Vuuërbieëldje:

'nen ôrgel	een orgel	'nen aojen eïmer	een oude emmer
'nen aerpel	een aardappel	'nen hoeëge(n) boûm	een hoge boom
'nen dokter	een dokter	'nen hieëlen aovendj	een avond lang
'n hêmpelke	een handvol	'n aod hoës	een oud huis
'n tiedje	een tijdje	'n dik oug	een dik oog

Jan Feijen

GOOD VÖR TE VERONGELÖKKE

In 1945 vlak nao d'n oorlog waas d'r tekort aan paerd. De Pruûse haaje d'r veul mejgenome nao Duitslândj. Bî-j os waas det neet zoeë. Helma haaje ve nog en oze Gambo woort door 'n granaatschêrf getroffe. Aaf en tow waas d'r 'n taxatie wao de minse dan paerd kooste koupe. Vaâder waas daohaer gegânge mer intrîntj alles waat dao waas, zaag d'r ellëndjig oet. Vör eî paerd haaj nemes belangstelling want det zaag d'r zoeë ôngerkomen oet det ze dâwchte detj niks waerd waas. 't Waas groeët en houtmager en waas oôpe gevaâre. 't Waas waal 't einige paerd det nog hieël prêl waas. Vaâder haatj in de moel gekeêke wi-jveul tang detj haaj en 't bleêk 'n twieëjâorige maer te zeen. Hae kouwcht 't vör 'nen hutepetuut en neumdj en 't Rennie. 't Waas e schoôt midden inne roeës want van det kozakkepaerd hebbe vae veul jaore wîl gadj. Mien broor heet d'r ouch hieël veul priêze mej gehaaldj, met haarddrave.

As dekke 'nen daâg aojer waertj, gaon di-j aoj herinneringe almer mieër laeve. Ich haaj 'nen droûm det ich op 'n ker zaat met Rennie d'r veur. Tow vae op e kruûspuntj kwome, begoost 't dao perdaâf rônjdj te kernelle en det woeëj mer neet oetscheî-je. Ènnige daag d'r nao ès d'r echt wat gebeurdj. Op 't lândjgood 't Kruûs haaje vae tieën hektaar poôt-aerpel. Noow ès det eînensêstig jaor geleeje. Di-j aerpel mooste op gruuêdje gesorteerdj waere, daovör haaje ve 'n sorteermeûle. Daomej kooste vae de kriel, de viêfentwintig-âwchtentwintig, de âwchtentwintig-viêfendèrtig, de viêfendèrtig-viêfenvieërtig en de viêfenvieërtig-sêstig apaârt haoje. Over viêf verschillendje zeëve kwome di-j dan in de zek di-j aan hâökskes aan verschillendje oôpeninge honge. Piet dae bî-j os wêrkdje, haaj Rennie al vreug in de twieëwieler ingespanne. Vae haaje same de sorteermeûle en nog wat ânger ruûvenujje di-j ve vandoon haaje oppe ker gelaaje. Dao waas weinig plaats mieër over vör te zitte. Piet steurdjen 't paerd en ich zaat aan de zi-jkantj op 'n aerpelkisje. Tow vae in de Riet aankwome, zâwgt Piet inèns "wâwchtj dao stieët 'n hieël schoeën plântj di-j ich noch noeëts gezeen heb, di-j mot ich hebbe." Hae leet de zeilkes los en sprong vanne ker aaf.

Rennie verschrok zich dao zoeë van det hae te veersprungs oppe klater sloog. De weêg waas hieël ongliêk, allein mer koële en gater. Wi-j drieëder detj leep wi-j haarder detj raokeldje en batterdje. Ich dowdje met duûvel en gewêldj met miene rök tege de sorteermêule want di-j dreigdje mich vanne ker aaf te dowwe. Onwillekeuig moest ich aan daen droûm dînke. Gooje raod waas deur, want umdet ich intrîntj niks zaag, koost ich iêerst de leidsels neet trök vînge. Met e gelökse vong ich ze oppen doôraan toch. Ich trouwgt d'r aan waat ich koost en kreeg 'm stil. Ich stong oppe rândj van 'n deêpe graaf. Dao wâwchdjen ich totdet d'r hõlp kwaam. Det doordje nog efkes, mer dao kwaam Piet aangereje. Van vêrremes reep hae al "Wellie verreurtj uch neet ângers gebeure d'r ongelökke."

Met veul mote kreêge vae 't paerd en de kèr weer oppe weêg. Ich haaj zoeë haârd aan de leidsels motte trekke det Rennie de blaoren op zien tong haaj.

Piet zâwgt "Tow Rennie d'r tössenoeet nejdje, heb ich dao êrges 'ne fiets gelieëndj. Ich zaag nog det d'r dao emes aanne weêg aan 't wêrke waas, mer dae sprong gaw aanne kântj.

"En di-j plântj" zâwgt ich "hejje di-j noow?" "Neîn" zâwgt Piet, "di-j zal ich dao noow mer stillekes laote staon." Hae lâwchdje en zâwgt "Eigelik heet Rennie dao 'n hieël schoeën zêldjzaam plântj geredj."

"Jao, jao Piet, zoeë zeedje weer 's 't ès noeëts te slêjcht of 't ès êrges good vör."

't Waas neet wiêt mieër aaf van wao det vae mooste zeen. En de ânger helpers wore d'r ouch al.

Vae looje de de ker aaf en verteldjen ouch aan de ânger waat det d'r gebeurdj waas. Di-j stonge met eur oeëre te wappere en mich toûwcht det z'n 't kwaolik gluifdje. Rennie waas ongerhândj ouch weer e bitje van de schrik become en hae haaj proont wi-j vae doorst wi-j e paerd. Det ès 'nen daâg gewaesj dae ich noeëts zal vergaete.

Tow vae 's aoves op heivers aan deeje, haaje ve mote um Rennie vörbî-j de plaats te kriêge waodet det dae mêrge gebeurdj waas.

En tow vae aan hoês kwome en alles verteldje, zâwgt moôder "Gae motj ouch wiêt vól baeter oplètte. Deze kieër heeget nog good gegânge, mer 't waas good vör te verongelökke."

Welly van Nieuwenhoven, Ospel

RITME VAN D'N TIËD

*D'n tiêd hieët 'nen eîge wîl, és neet te temme
stieët ounoeët stil
lutj zich neet remme
en ouneeet jage
det zuldje mótte verdrage*

*'t Verlieëje, det és waaje hetj ónthaoje
De daag di-jje hetj getéldj
Waaje vergaete zeetj, dao mójje nao raoje
't És allein vandaag waat téltj*

*Ge wiltj tösse de minse bliêve
Dao veuldjen uch kóntênt
En dao wildje oeëver bliêve schriêve
Vandaag és ouch mer e memênt*

*In droûme ki-jje uch vól wînse
In alledaag ligktj de realiteit
Vör alle minse
és det 't naakse feit*

*De towkómst kinne ve jaomer genóg neet
en al spuuëltj dék doeër eur gedachte
waat en wi-jvöl d'r ligktj in 't verscheet
Ge mójt det hieël stillekes in eur eîge mer aafwachte*

*Waat soonger te stoppe wieter gieët
regelmaotig wi-j 'n klok di-j slieëtj
Ich zégktj soonger de minste spiët
és 't ritme van d'n tiêd.*

Jan Feijen

INFO VELDEKE WIEËRT

Vuuërzitter: Jan Feijen
Sikkretaris: Jan Moonen
Penningmeïster: Lee Timmermans (wrnd.)
Lid: Nelly Haenen-van den Berg

Postadres: Beatrixlaan 52, 6006 AK Weert
Tillefoon: 0495-537790

Mail: info@veldekewieert.nl
Website Veldeke Wieërt: www.veldekewieert.nl
Website Veldeke Limburg: www.veldeke.net
Bänkraeking Veldeke Wieërt: NL53RABO 0156914352

't Trûmperke és 'n uutgaaf van Veldeke Wieërt
Verëiniging tot instândhaojing van dialecte en volkscultuur

Redaktie: Jan Feijen en Jan Moonen

Nummer 28, juli 2021